

Friluftsliv i skolan?

- en kvantitativ studie om idrottslärostudenters attityder till friluftsliv i skolan

Hanna Lexell och Helen Wedberg

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Examensarbete Avancerad nivå 85:2013

Läroprogrammet 2009-2013

Handledare: Rolf Carlson

Examinator: Karin Redelius

Outdoor-activities in school?

- A quantitative study of PE-teacher students attitudes towards outdoor activities in school

Hanna Lexell och Helen Wedberg

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT

AND HEALTH SCIENCES

Master Degree Project 85:2013

Teacher Education Program: 2009-2013

Supervisor: Rolf Carlsson

Examiner: Karin Redelius

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur idrottslärarstudenter på Gymnastik- och idrottshögskolan upplever momentet friluftsliv samt att finna de inre faktorer som kan spela in på lärarens beslut om att undervisa i friluftsliv.

1. Hur ser idrottslärarstudenter på de olika momenten i friluftsliv?
2. Hur ser idrottslärarstudenter på att undervisa i de tre olika friluftslivsmomenten?
3. Hur påverkar idrottslärarstudenternas kunskaper i och erfarenheter av friluftsliv deras inställning till att undervisa i momentet?

Metod

Denna studie är en kvantitativ undersökning där insamling av data har skett genom en enkätundersökning bestående av 24 frågor. Enkäten besvarades av idrottslärarstudenter i årskurs 2 till 5 på Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm. Det totala bortfallet i studien var 15 %. Totalt deltog 148 idrottslärarstudenter. Insamlad data har analyserats med hjälp av statistikprogrammet Statistica 64 version 11. All insamlad data har behandlats i statistikprogrammet Statistica 64 version 11 med hjälp av frekvensanalyser och Pearsons & M-L Chi2 – test.

Resultat

Av de 148 studenterna känner sig 22% osäkra på att undervisa i grönt friluftsliv, 51 % av respondenterna känner sig osäkra på att undervisa i blått friluftsliv och 58% av respondenterna känner sig osäkra på att undervisa i vitt friluftsliv. Största delen av dessa respondenter anger kunskapsbrist som främsta anledning till osäkerheten vilket även sambanden mellan studenternas egen skattning av sina kunskaper och deras känsla inför momentet och att undervisa i momentet visar.

Slutsats

Majoriteten av studenterna har liten erfarenhet av friluftsliv från sin egen skolgång. Grönt friluftsliv är det friluftslivsmoment som störst andel respondenter anger att de har erfarenhet av ifrån sin egen skolgång. Det är även det friluftslivsmoment som störst andel respondenter har en positiv upplevelse av samt det som störst andel respondenter känner sig säkra på att undervisa i.

Majoriteten av respondenterna anser sig ha endast grundläggande kunskaper i samtliga tre friluftslivsmoment. Kunskapsbrist är den överlägset främsta anledningen till känsla av osäkerhet i att undervisa i friluftsliv.

De studenter som har genomfört utbildningarna i de olika momenten av friluftsliv anger i mindre grad att de är osäkra.

Abstract

Aim

The purpose of this study is to investigate how PE teacher-students at The Swedish School of Sports and Health sciences experience the school segment Outdoor teaching, and to find what internal factors that may influence the teacher's decision to teach it.

1. What are the PE-teacher student's views on the different areas of the subject outdoors?
2. What are the PE-teacher student's views on teaching the subject outdoors?
3. How do the PE-teacher student's knowledge in and experience of outdoor education affect on their attitude towards teaching the subject?

Method

This study is a quantitative survey where the data collection has been done through a questionnaire survey consisting of 24 questions. The questionnaire was answered by PE-teacher students in grade 2-5 at the Swedish school of sports and health sciences In Stockholm. The total loss of responses in the study on the entire population is 15%. Collected data were analyzed using the statistical program Statistica 64 version 11 using frequency analysis and Pearsons and M-L Chi Square – test.

Results

Of the total of 148 participant student 22 % feel insecure about teaching the green outdoor education, 51 % of the respondents feel insecure about teaching the blue outdoor education and 58 % of the respondents feel insecure about teaching the white outdoor education. The majority of these respondents indicate a lack of knowledge as the main reason for the uncertainty. Which is also shown in compared results between students' own estimates of their knowledge and their attitude towards the subject and towards teaching it.

Conclusions

The majority of the students have little experience with outdoor activities from their own schooling. Green outdoors is the type of outdoors most of the students have experience of from their own schooling. Green outdoors is also the type of outdoors that most of the students have a positive experience of and feel secure teaching in school. The majority of the respondents consider themselves to have basic knowledge of the three different types of outdoors. Lack of knowledge is the superior reason for the feeling of insecurity towards teaching the subject. The students who have completed courses in the various types of outdoors indicates less insecurity towards teaching the different types of outdoors.

Innehållsförteckning

Tabell- och figurförteckning	1
1 Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	2
1.2 Forskningsläge	2
1.2.1 Friluftsliv och skolan.....	2
1.2.2 Påverkande faktorer.....	4
1.2.3 Sammanfattning forskningsläge.....	5
1.3 Syfte och frågeställningar.....	5
1.4 Teoretiska utgångspunkter	5
1.4.1 von Wrights handlingsteori	5
1.4.2 Inläringsteori	7
1.5 Författarnas förväntade resultat.....	8
1.6 Centrala begrepp	9
1.6.1 Friluftsliv	9
2 Metod	11
2.1 Metodval.....	11
2.2 Urval.....	11
2.2.1 Respondenternas bakgrund	12
2.3 Bortfall	12
2.4 Enkätutförning.....	13
2.5 Procedur	13
2.6 Etiska överväganden	14
2.6 Databearbetning	15
2.7 Validitet.....	15
2.8 Reliabilitet	15
3 Resultat.....	17
3.1 Erfarenhet av friluftsliv under egen skolgång.....	17
3.2 Respondenternas inställning till friluftslivsmomenten.....	19
3.3 Anledning till osäkerheten	19
3.4 Egen kapacitet och kunskap i momenten	20
3.4.1 Kunskapsuppfattning i grönt friluftsliv.....	21
3.4.2 Kunskapsuppfattning i blått friluftsliv	21
3.4.3 Kunskapsuppfattning i vitt friluftsliv.....	22
3.5 Sammanfattning resultat	23
4 Diskussion	24
4.1 Handlingsteorin	24
4.2 Inläringsteori	26
4.2.1 Effektlagen.....	26
4.2.2 Banduras personlighetsteori.....	27
4.3 Sammanfattning	28
4.4 Slutsatser	28
4.5 Framtida forskning	29
Källförteckning	30
Bilaga 1 – Litteratursökning	34
Bilaga 2 – Enkätformulär	35

Tabell- och figurförteckning

Tabell 1 - Respondenternas erfarenhet av friluftsliv i skolan utifrån var de huvudsakligen har spenderat sin skolgång angett i antal deltagare	18
Figur 1 – Respondenternas födelseår	12
Figur 2 – Respondenternas erfarenhet av friluftsliv från sin egen skolgång i procent	17
Figur 3 – Respondenternas erfarenhet av de tre olika friluftslivsmomenten under sin egen skolgång i procent	18
Figur 4 – Främsta anledning till osäkerhet inför att undervisa i de tre olika moment inom friluftsliv i procent	20
Figur 5 – Respondenternas upplevda kunskapsuppfattning i grönt friluftsliv	21
Figur 6 – Respondenternas upplevda kunskapsuppfattning i blått friluftsliv	22
Figur 7 – Respondenternas upplevda kunskapsuppfattning i vitt friluftsliv	22

1 Inledning

Att vandra i de svenska fjällen, sova utomhus, laga mat över öppen eld, paddla över en stilla sjö en sommardag eller lägga de första spåren i snön med skidspetsarna under en vintertur med vännerna. Detta kanske smått romantiska synsätt är vår upplevelse av friluftsliv. Det är en positiv bild som har fått växa fram i takt med våra friluftslivsutbildningar på Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) och i och med att erfarenheterna blivit fler och kunskaperna större. Ökade kunskaper om friluftsliv har lett till att attityden till momentet utvecklats vartefter erfarenheter och upplevelser har staplats “innanför västen”. Till skillnad mot för fyra år sedan skulle vi idag på eget initiativ kunna välja att ge oss ut på tur, vandra, paddla och sova i naturen och vi har en positiv inställning till att undervisa i momentet friluftsliv i skolan. Vi upplever dock att denna uppfattning inte är allmän ibland lärarstudenterna på GIH och vi undrar vad som kan spela in på detta.

Grund- och gymnasieskolans ambition är att erbjuda eleverna positiva naturupplevelser i undervisningen i idrott och hälsa skapa miljöengagerade elever med ett verktyg för livslång hälsa (Sandell & Sörlin, 2008, s.6). Idrott och hälsa är ett ämne som är populärt bland elever och som upplevs bryta de stillasittande aktiviteterna som skolans verksamhet ofta fylls av. Elever i grundskolans tidigare år anser att idrott och hälsa är viktigt och ger möjlighet till bättre hälsa. När eleverna själva ska beskriva innehållet i idrottsundervisningen lyfts moment som inläring av sporter och dess regler fram. Eleverna nämner även vikten av att lära sig motoriska färdigheter och att bli stark. Trots att kursplanerna för både grund- och gymnasieskolan i ämnet idrott och hälsa innehåller friluftsliv som ett obligatoriskt moment så saknas det när eleverna själva tolkar idrottsundervisningens innehåll. (Larsson 2004 s. 127) Detta kan även vi relatera till när vi ser tillbaka på vår egen skolgång där tydlig friluftslivundervisning i grundskolan och gymnasiet har lyst med sin frånvaro och friluftsdagarna till stor del har bestått av utomhusaktiviteter.

1.1 Bakgrund

Friluftsliv är ett positivt laddat ord som för många innebär rekreation och för andra rehabilitering. Trots att syftet kan skilja sig så är det själva upplevelsen som är det övergripande målet med aktiviteten. Friluftsliv ska ge utövaren ett möte med naturen och motion samt en känsla av gemenskap ifall aktiviteten utförs tillsammans med andra.

(Augestad & Høyem 2007) Statens folkhälsoinstitut (FHI) menar att utvecklade möjligheter till friluftsliv skulle bidra till en ökad folkhälsa i Sverige. De ser friluftsliv ”som ett bra sätt att skapa samhällseliga förutsättningar för hälsa på lika villkor för hela befolkningen till en låg samhällskostnad” (FHI 2011). FHI menar också att friluftaktiviteter kan vara en del av åtgärderna för att minska risken för tidig död, insjuknande i kroniska sjukdomar eller andra folkhälsosjukdomar. Möjligheterna att förbättra eller bevara en god hälsa ökar hos de som utövar fysisk aktivitet. (FHI 2013)

Momentet friluftsliv är ett av få områden som specifikt omnämns i Skolverkets nya läroplan och kursplanen för idrott och hälsa inom både grund- och gymnasieskolan (Skolverket 2011, Backman 2010, s.33). Att lärare känner sig trygga med och motiverade att undervisa i detta ämne är därför av stor vikt. Studier visar dock att friluftsliv som moment har en mycket begränsad del i nutidens idrottsundervisning. (Lundwall, Mechbach & Thedin Jakobsson 2002 s 17ff; Svenning 2001s. 8; Efverström 2011)

1.2 Forskningsläge

1.2.1 Friluftsliv och skolan

Friluftsverksamhet infördes som en del av skolans verksamhet redan under 1800-talet och förekomsten av momentet har sedan dess förändrats i takt med att nya läroplaner införts. Redan 1922 framkommer vilka värden friluftsliv kan bidra med och att naturvistelse skulle verka härdande, stärkande och kunskaps- och färdighetsgrundande (Annerstedt 2001, s.84). Under 1900-talet har regleringen från riksdagen i antalet avsatta dagar för friluftsliv varierat mellan 15-20 obligatoriska dagar som sedan krympt i antal fram tills införandet av LPO 94 då de reglerade dagarna helt togs bort och friluftsdagarna blev ett frivilligt inslag i undervisningen. (Al-Abdi 1984; Annerstedt 2001, s.85) I samband med att det reglerade antalet friluftsdagar togs bort infördes dock ett större fokus på momentet friluftsliv och dess

betydelse i kursplanen för ämnet idrott och hälsa. Där betonas bland annat elevens egna erfarenheter och upplevelser av friluftsliv som ett sätt att uppnå välbefinnande samt en möjlighet att uppleva natur och därigenom leda till en miljömedvetenhet. (Svenning 2001 s. 9)

Friluftslivsverksamheten i skolan har generellt minskat sedan de obligatoriska friluftsdagarna togs bort ifrån läroplanen i och med införandet av LPO 94 (Utbildningsdepartementet 1994). Det förekommer få friluftaktiviteter av den karaktär som Friluftgruppen inkluderar i sin officiella definition av begreppet; *”Vistelse och fysisk aktivitet utomhus under fritid för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse.”* (Friluftgruppen 1999 s 22) Ofta borde dessa “friluftsdagar” istället gå under benämningen idrotts-/aktivitetsdagar då det rena friluftslivet, med rekreation och upplevelse, byts ut mot friluftaktiviteter som drar åt det idrottsliga hållet, till exempel längdskidåkning. (Svenning 2001 s. 10; Backman 2004 s. 187)

Det är för att bryta denna nedåtgående trend som friluftsliv som enskilt moment har fått ännu mer plats i styrdokumentet (Backman 2004 s. 179). Nya läroplanen ”Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011” (Skolverket 2011) lägger stor vikt vid elevernas känsla av ansvar för naturen och närmiljön samt att de ska kunna visa respekt för den gemensamma miljön. I kursplanen för idrott och hälsa i LGR 11 betonas tidigt att *”genom undervisningen ska eleverna utveckla förmågan att vistas i utemiljöer och naturen under olika årstider och få förståelse för värdet av ett aktivt friluftsliv.”* (Skolverket 2011 s. 4) I det centrala innehållet i åk 7-9 finner man friluftslivsmoment som:

- *Hur olika friluftslivsaktiviteter kan planeras, organiseras och genomföras.*
- *Rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allemansrätten.*
- *Kulturella traditioner i samband med friluftsliv och utevistelse.*

(Skolverket 2011 s.4)

LGR 11 kräver dessutom att eleven i slutet av åk 9 för betyget E: *”... planerar och genomför friluftaktiviteter med viss anpassning till olika förhållanden, miljöer och regler. Dessutom kan eleven med viss säkerhet orientera sig i okända miljöer och använder då kartor och andra hjälpmedel.”* (Skolverket 2011 s. 6)

Ett av betygskriterierna för betyget E i Idrott och hälsa 1 i gymnasiet lyder: *”Eleven kan med goda rörelse kvaliteter genomföra aktiviteter i naturmiljöer. Dessutom kan eleven översiktligt*

diskutera friluftsliv, motion och idrott som sociala och kulturella fenomen och översiktligt beskriva hur olika livsstilar och kroppsideal framträder i träningsverksamheter, friluftsliv och samhället i övrigt.” (Skolverket 2011 s.6)

Momentet friluftsliv tar mindre plats i undervisningen än andra icke obligatoriska moment. Resultat visar att fördelningen av tid på friluftsliv i åk 9 är 5 % jämfört med exempelvis 35 % på bollspel. Friluftsdagarna har minskat från tidigare åtta dagar till tre i medeltal. (Lundwall, Mechbach & Thedin Jakobsson 2002) Antalet frilufts dagar i skolan varierar även beroende på var i Sverige man bor. Detta beror dock inte på krav ifrån styrdokumentet utan snarare på yttre begränsande faktorer såsom resurser och den närliggande naturen. Forskning har även visat att mängden friluftsliv i undervisningen i landsbygdsskolor är mer än i storstäderna. (Backman 2004 s. 181)

1.2.2 Påverkande faktorer

Resultat i flera studier visar att yttre faktorer, så som avstånd till naturmiljöer och andra strukturer, försvårar möjligheterna för friluftsliv. I brist på reglerade antal dagar avsatta för friluftsliv beror mängden friluftsliv nu istället på skolans prioriteringar och resurser samt lärarnas kunskaper och intresse. (Backman s. 181) Att lärarens förmåga spelar in i undervisningens innehåll konstaterar även Chantal Amade-Escot och Mary O’Sullivan i sin artikel (2007). Där har de jämfört olika studier som behandlar innehållet i idrottsundervisningen i koppling till idrottslärarens egna kunskaper och utlärningsstil. Okunskap och ointresse från idrottsläraren i ämnets olika områden leder till att moment antingen faller bort helt alternativt att eleverna lär sig momentet med felaktiga kunskaper. Ett tredje alternativ är att de lär sig momentet men att undervisningen är ineffektivt och tidskrävande. Lärarens kunskaper har alltså en betydande roll både vid utformningen av undervisningen, innehållet samt vid utlärningsstillfället. (Amade-Escot & O’Sullivan 2007) Detta bekräftas i en studie vid Norges idrottshögskola. Studenterna anser att friluftsliv kan vara både mentalt och fysiskt krävande. De upplevde även att det var en lång väg att gå från att utföra friluftsliv på egen hand till att känna sig trygga i att ansvara för andra i utförande av aktiviteterna samt att undervisa i momentet. (Augestad & Høyem 2007) Lärarens kunskap i momentet och kunskap om säkerheten är inre faktorer som påverkar hur läraren ställer sig till undervisningen (Axelsson & Jonsson 2008, s. 22ff). För vissa lärare ses riskerna i friluftslivsundervisning i skolan som en begränsande faktor (Backman 2009, s.17).

1.2.3 Sammanfattning forskningsläge

Sammanfattningsvis kan konstateras att momentet friluftsliv i den svenska skolans idrottsundervisning har förändrats och minskat under en lång tid och har fortfarande idag en alltför begränsad del i idrottsundervisningen. Detta ställs i kontrast till skolverkets åtgärd att ge momentet friluftsliv stort utrymme i läro- och kursplaner där momentet är centralt i både grundskolan och gymnasiet samtidigt som FHI konstaterar hur viktigt friluftsliv kan vara för folkhälsan. Anledningen till att friluftsliv förekommer i alltför liten utsträckning tycks härledas till läraren och vad som benämns som olika yttre och inre faktorer. Yttre begränsande faktorer beskrivs ofta som brist på resurser, för långt till naturen och tidsbrist medan inre faktorer beror ofta på lärarens egen inställning, intresse och kunskaper.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur idrottslärarstudenter på Gymnastik- och idrottshögskolan upplever momentet friluftsliv samt att finna de inre faktorer som kan spela in på lärarens beslut om att undervisa i friluftsliv.

1. Hur ser idrottslärarstudenter på de olika momenten i friluftsliv?
2. Hur ser idrottslärarstudenter på att undervisa i de tre olika friluftslivsmomenten?
3. Hur påverkar idrottslärarstudenternas kunskaper i och erfarenheter av friluftsliv deras inställning till att undervisa i momentet?

1.4 Teoretiska utgångspunkter

För att förklara och få hjälp att analysera de resultat vi får in via vår enkätundersökning kommer vi att använda oss av två olika teorier. Nedan kommer vi att beskriva de teorier vi har valt att använda, en filosofisk handlingsteori och en psykologisk inlärningsteori.

1.4.1 von Wrights handlingsteori

Georg Henrik von Wrights (1983) teori om handlande bygger på tankar om att en individs beslut och handlande grundar sig i individens egen vilja, mål och kunskapsmässiga inställning. Von Wright menar att människor genom logik handlar utifrån två eller flera olika premisser och att en individs handling påverkas av både interna och externa faktorer, det som von Wright kallar interna och externa determinanter. Von Wrights handlingsteori tar även

hänsyn till att omständigheter är föränderliga och kan variera beroende på individ och ställer därför individens möjligheter i relation till situation samt till vilken social miljö individen befinner sig i. För att förklara handlandet måste man även ta hänsyn till hur individen uppfattar dessa faktorer samt i vilken kontext personen befinner sig. (Von Wright, 1983).

Interna determinanter

Von Wright beskriver dessa faktorer som att de styr hur individen ser på sig själv och delar in dem i fyra olika kategorier; vilja, plikt, förmåga och möjlighet. Vilja avser helt enkelt hur individen vill och anser att han/hon behöver handla. Plikt är istället hur individen tror att andra vill eller förväntar sig att han/hon ska göra eller agera. Förmåga avser hur individen ser på sin egen kunskap och färdighet för att kunna genomföra en handling, alternativt hur individen ser på att skaffa sig de kunskaper som behövs. Till sist avser möjlighet hur individen själv bedömer sin möjlighet att agera i en viss situation. Hur individen ser på dessa faktorer påverkar sedan dennes agerande. (Von Wright 1983, s. 42)

Externa determinanter

De externa determinanterna beskrivs som påverkan utifrån och kan vara yttre faktorer så som samhällsnormer och påverkan från den miljö individen lever i. Här anser von Wright att individen har tre olika valmöjligheter. Personen kan antingen ställa sig i leden och hålla med den gängse uppfattningen, avvika från den eller ha skilda åsikter men ändå välja att rätta sig efter den. (Von Wright 1983, s. 44)

Med utgångspunkt i von Wrights tankar kan vi i ett exempel applicerat på skolans värld se det som att läraren har en vilja och ett mål. Detta mål sätts i relation till vilka möjligheter och begränsningar som läraren känner av och därefter tar han eller hon ett beslut med hänsyn till detta. Det är alltså läraren som har viljan och strävar mot det uppsatta målet och det är lärarens kunskaper och känslor av eventuell plikt som påverkar beslutet och därigenom handlingen. Lindblad, Linde & Naesblad menar även att ett kompletterande synsätt till von Wrights teori är att se de inre determinanterna som en följd av de yttre faktorerna. De menar att individen genom att ta stöd i regler, normer och krav på så vis kan rättfärdiga sitt handlande. Det kan dock även leda till att individen inte känner att denne har förmåga nog att möta kraven och saknas förmågan kan personen inte förverkliga sina avsikter. (Lindblad, Linde & Naesblad 1999, s.94 ff.)

1.4.2 Inlärningsteori

Vidare har vi valt att utgå ifrån en inriktning inom psykologin som kallas inlärningsteorin. Den kommer i grunden ifrån den behavioristiska skolan och teorin grenar ut i fler olika synsätt på olika beteenden hos människor. Den kognitiva inlärningsteorin bygger på att vi människor lär oss att vissa beteenden kommer att leda till vissa konsekvenser. Tidigare erfarenheter leder till att inlärningen av våra handlingar skapar vissa reaktioner från omgivningen och till viss del även påverkar oss själva. (Hwang & Nilsson 2005, s.28-38; Valentin & Linton 2013) Beteendet förstärks genom positiva eller negativa konsekvenser. Vi människor påverkas av tidigare erfarenheter men också av föreställningar om framtiden (Karlsson 2001, s.33). Den kognitiva inlärningsteorin menar därigenom att alla beteenden någon gång har lärts in. En negativ inställning till friluftsliv kan enligt denna teori dels komma ifrån en tidigare negativ upplevelse som personen förknippar med friluftsliv men även ifrån en annan persons åsikter eller erfarenheter. Detta kan leda till att man undviker det man är rädd eller osäker inför. För att få bort den negativa inställningen måste man ”lära om och lära rätt”. (Oestrich & Johansen 2007, s.93)

Effektlagen

Den starkaste grundtesen inom inlärningsteorin kallas för effektlagen. Effektlagen bygger på fyra olika typer av konsekvenser av en handling; positiv och negativ förstärkning, bestraffning och utsläckning (Sjöden 2007, s. 157) B F Skinner är den främste företrädaren för denna grundtes och hans tankar har utvecklats flertalet gånger av andra personer. Tesen bygger på att individen aktivt måste försöka och även misslyckas under processens gång för att en färdighet ska läras in. Det är inte tillräckligt att bara se andra utföra praktiska färdigheter utan individen måste försöka själv. (Sjöden 2007, s. 158 ff) Vi inriktar oss främst mot positiv och negativ förstärkning för ett beteende då en person handlar på ett visst sätt för att antingen uppnå något positivt eller undvika något negativt. En person kan genom att utföra en långfärdsskridskotur få ut flera positiva konsekvenser av genomförandet; exempelvis spänning, positiv naturupplevelse och en trevlig stund med vänner. Dessa positiva upplevelser kan öka sannolikheten att personen vill åka på skridskoturer fler gånger. Hade turen däremot bjudit på frusna fingrar, värk i fötterna eller annan negativ koppling till skridskotur kanske personen i fråga hellre undviker fler skridskoturer då det inte varit en positiv upplevelse. Att undvika skridskoturer är alltså ett visst beteende för att undgå de negativa konsekvenserna.

Personlighetsteori

En annan gren inom kognitiv inlärningsteori är Banduras personlighetsteori (Hwang & Nilsson 2005 s. 34) som bygger på att individer lär sig beteenden, attityder och värderingar av modeller i sin omgivning. Barn använder sig ofta av imitationsinlärning där inlärningen av ett beteende härmas direkt från föräldrarna. Det finns även en så kallad ren modellinlärning där handlingarna observeras och analyseras; vilka blev konsekvenserna och vilka individuella förväntningarna finns på dessa, för att sedan ta efter ett liknande beteende. Alla individer har olika modeller, förebilder, och Sjöden (2007, s.167) menar att det är av stor vikt att barn får möta olika förebilder i olika sammanhang för att inte bli begränsade till endast vissa beteenden och attityder. Vilka är då våra olika förebilder inom vår omgivning? I närmiljön finns främst föräldrar och äldre syskon, men lärare och andra personer som står individen nära har också stor påverkan som modeller på ett framtida beteende. Andra personer som individen kan relatera till kan också ha stor påverkan, så som andra i samma ålder, kön eller med kulturella och sociala likheter. Dessa personer har ofta en större påverkan på beteenden än de nära personerna som är nämnda ovan. En sista kategori inom modeller är auktoritära modeller. Deras inflytande får ofta större effekt om stor kunskap och kontroll finns i situationerna. Oftast är modellen och individen i sammanhanget inte medvetna om att beteendet härmas och tas efter. (Karlsson 2001, s. 333; Sjöden 2007 s.166ff)

Appliceras inlärningsteorin på sammanhanget i studien kommer attityder och beteenden från förebilder i vår omgivning. Under vår uppväxttid spelar närmiljöns och familjens inställning på och utövande av friluftsliv stor roll till vår egen uppfattning av aktiviteten. Idrottslärare under grund- och gymnasieskolans tid kommer fungera som förebilder för elever. Läraren kan också möjliggöra positiva eller negativa förstärkningar enligt effektteorin genom fler tillfällen för utövande av momentet friluftsliv. Under perioden som student på GIH kommer modellerna troligtvis utgöras av andra studenter i klassen, äldrekursare eller de auktoritära och kunniga lärarna. De nya erfarenheter som kommer i och med utbildningen kan enligt effektlagen förstärka upplevelsen av friluftsliv, både positivt och negativt, samtidigt som modellerna kan förändra beteendet hos studenten.

1.5 Författarnas förväntade resultat

Våra förväntningar är att beroende på individens kunskaper om och erfarenheter av olika momentet i friluftsliv kommer deras attityd och inställning se olika ut. Lärarstudenter som

anser sig ha goda kunskaper kommer att ha en positivare attityd till friluftsliv i sig men även till att undervisa i momentet friluftsliv. Detta grundar vi i von Wrights teori om att individen skattar sin egen förmåga och sina egna möjligheter att genomföra en handling och tar därigenom ställning till hur han/hon ska agera i en viss situation och även den kognitiva inlärningsteorins tankar om att vi lär oss hur vissa handlingar och beteenden leder till reaktioner hos omgivningen men även hos människan själv.

Den positiva känslan för friluftsliv ökar därför genom positiva upplevelser och ökade kunskaper som studenterna får under studierna vid Gymnastik- och idrottshögskolan. Utifrån den kognitiva inlärningsteorin förstärks människans beteende beroende på tidigare upplevelser och erfarenheter. Enligt Banduras personlighetsteori kommer våra attityder och beteenden från modeller i vår omgivning (Hwang & Nilsson 2005 s. 34). Studenterna har därför möjlighet att påverkas både av upplevelser och erfarenhet på GIH men också av förebilder och modeller.

De studenter som känner sig osäkra alternativt negativt inställda till momentet kommer att vara osäkra på att undervisa i friluftsliv i skolan och de studenter som anser att de har tillräckliga kunskaper inom ämnet kommer att se positivare på att undervisa i friluftsliv. Sammanfattningsvis påverkar kunskaperna attityden till friluftsliv och utbildningen på GIH påverkar kunskaperna i och om friluftsliv.

1.6 Centrala begrepp

1.6.1 Friluftsliv

Den definition av begreppet friluftsliv som vi har utgått från i denna studie grundar sig i Nationalencyklopedins och Folkhälsoinstitutets definitioner som lyder:

Verksamhet ute i det fria (Nationalencyklopedin 2013)

Med friluftsliv avses vistelse och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse utan krav på prestation eller tävling (Folkhälsoinstitutet 2013)

Detta är utgångspunkten till vår definition:

Friluftsliv är vistelse i natur med rekreations- och/eller upplevelsesyfte i organiserad eller oorganiserad form, alltid fritt från tävlings- och prestationsmoment.

I undersökningen använder vi begreppet friluftsliv på två olika sätt; momentet friluftsliv och friluftsliv. Momentet friluftsliv syftar här till den form av friluftsliv som bedrivs i skolans undervisning i idrott och hälsa, för idrottsläroverstudenter blir det den typ av friluftsliv som han eller hon förväntas undervisa i. Bara begreppet friluftsliv är därför den typ av friluftsliv som studenten möter i utbildningen på GIH alternativt i egen regi, där studenten i sammanhanget är utövaren.

För att ytterligare förenkla begreppet och för att vara tydliga mot studenterna i studien, som i sin utbildning på GIH presenteras för friluftsliv i tre olika områden, har begreppet friluftsliv i denna studie delats upp i dessa tre olika områden; grönt friluftsliv, blått friluftsliv och vitt friluftsliv enligt definitionerna nedan. Dessa tre områden skiljer sig ifrån varandra i form av tid på året de utövas samt att de kräver olika typer av material och kunskaper.

Grönt friluftsliv – Vistelse i natur med barmark med rekreations- och/eller upplevelsesyfte så som bär- och svamplockning, vandring och klättring.

Blått friluftsliv – Vistelse i eller vid vatten med rekreations- och/eller upplevelsesyfte så som kanotpaddling, kajakpaddling och snorkling.

Vitt friluftsliv – Vistelse i natur vintertid med rekreations- och/eller upplevelsesyfte så som vintertur på skidor, snöskor eller vandring på snö och långfärdsskridskor.

Vi har valt att helt bortse ifrån det som Backman benämner som friluftaktiviteter i sina studier. Det vill säga vistelse i natur med andra syften än upplevelse och rekreation och ofta med inslag av tävlings- och prestationsmoment så som orientering och långfärdsskidåkning. (Backman 2009, s. 176 f.)

2 Metod

2.1 Metodval

För att besvara frågeställningarna och uppfylla vårt syfte har vi gjort en kartläggande, kvantitativ undersökning där insamlingen av data skett genom en enkätundersökning bland lärarstudenterna i årskurs 2, 3, 4 och 5 på GIH. Sammanlagt svarade 148 studenter.

Enkätundersökning är en lämplig metod när man är ute efter en persons åsikter, upplevelser och erfarenheter som man sedan kan jämföra med andra personer, tidigare forskning eller fakta. (Trost 2001, s.11) Då vi ville kunna jämföra våra resultat och eventuellt dra slutsatser är metodvalet relevant. Enkäter är även en lämplig metod när man vill täcka ett stort urval och den är dessutom relativt enkel att genomföra (Trost 2001, s.11). Detta underlättade för oss då vi ville utföra undersökningen på en så stor del av lärarstudenterna på GIH som möjligt.

2.2 Urval

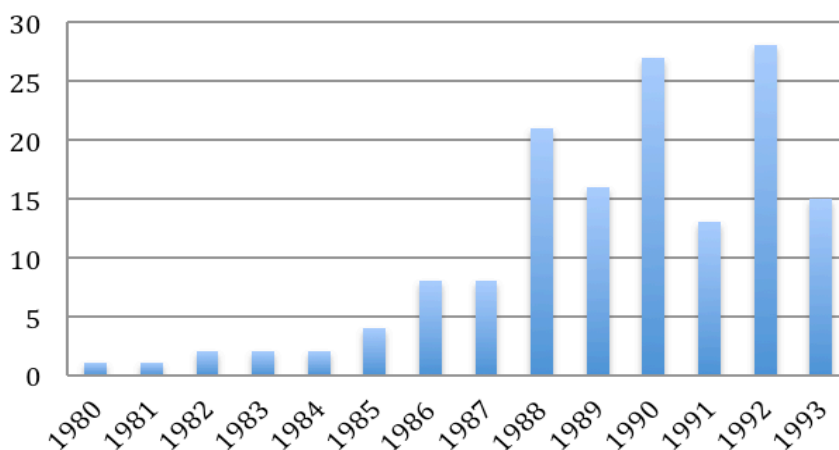
Enkätundersökningen har gjorts med ett icke slumpmässigt urval där vi har avgränsat vår population till idrottslärarstudenter som i dagsläget studerar på GIH och sedan försökt att nå en så stor del av hela populationen som möjligt. Om vi ser idrottslärarstudenter överlag som vår population eller idrottslärarstudenter i Sverige så har vi gjort ett bekvämlighetsurval utefter den del av populationen som vi enklast kan nå (Trost 2001 s.24-38); det vill säga idrottslärarstudenter på GIH.

Datainsamlingen genomfördes i samtliga idrottslärarklasser på GIH exkluderat studenterna i årskurs 1. Anledningen till att studenterna i årskurs 1 uteslöts ur undersökningen var dels på grund av att de vid tillfället för undersökningen hade studerat endast en vecka på idrottslärarprogrammet samt det faktum att dessa studenter ännu inte har genomfört någon friluftslivsutbildning på GIH. Vi ansåg att de eventuellt kan ha för liten erfarenhet och för få upplevelser av friluftsliv för att kunna svara på enkätfrågorna vilket bidrog till valet att utesluta dem ur undersökningen. Anledningen till att undersökningen genomfördes på studenter och inte på examinerade idrottslärare i skolorna motiverar vi med att undersökningen syftar visa på hur idrottsläraren känner innan han eller hon eventuellt påverkats av yttre faktorer såsom normer, resurser och miljö i skolan. Denna undersökning

syftar till att finna de inre faktorerna som kan spela in på lärarens beslut om friluftslivsundervisning.

2.2.1 Respondenternas bakgrund

I denna studie deltog 148 personer varav 77 var män och 71 var kvinnor. Deltagarnas ålder varierade där den äldste var född 1980 och de yngsta födda 1993 (se figur 1). Den största delen av respondenterna, 57 %, har växt upp i en stad (>15 000) medan resten av populationen bestod av 33 % uppvuxna i tätort (200-15 000 invånare) och 8 % på landsbygd (< 200 invånare). Respondenterna som deltog var födda mellan åren 1980-1993 och majoriteten av dem är födda efter år 1988.

Figur 1 - respondenternas födelseår

28 % av deltagarna har tidigare erfarenhet av att ha undervisat i idrott och hälsa i skolan utöver verksamhetsförlagd utbildning (VFU) på GIH.

100 % av respondenterna har genomfört utbildningen i grönt friluftsliv på GIH, 39 % av respondenterna har genomfört utbildningen i blått friluftsliv och 19 % har genomfört utbildningen i vitt friluftsliv.

2.3 Bortfall

Det går 178 studenter i lärarklasserna på GIH exkluderat lärarstudenterna i årskurs 1. Av de 178 har 148 valt att besvara enkätundersökningen i denna studie vilket innebar att deltagandet var 83 % av den undersökta populationen. Det totala externa bortfallet i studien på hela

populationen var 17 %. Det interna bortfallet, som berodde på att frågor lämnades obesvarade, var på tre frågor. Detta hanterades genom att enbart den obesvarade frågan i enkätformuläret uteslöts från analysen.

I årskurs 2 svarade 88 av 90 studenter, i årskurs 3 var det ett bortfall på 7 studenter, i årskurs 4 ett bortfall på 2 studenter och i årskurs 5 var det ett bortfall på 19 studenter. Ett fåtal personer valde att avstå från deltagande medan större andelen av det externa bortfallet beror på att studenterna inte befann sig på plats vid undersökningstillfället. Det lägre deltagandet i årskurs 5 tror vi beror på avsaknaden av gemensamt undervisningstillfälle på grund av uppsatsskrivande och möjligheten att nå samtliga studenter i årskursen var därför begränsad.

2.4 Enkätutformning

Enkäten bestod av 24 frågor där 22 av frågorna hade fasta svarsalternativ, en fråga kunde utvecklas med det öppna alternativet ”annat” och den andra öppna frågan efterfrågade den undersöktes födelseår. En stor andel frågor med fasta svarsalternativ motiveras med att vi vill ”tvinga” respondenten att ta ställning i frågorna. 23 av frågorna kunde bara besvaras med ett svarsalternativ och en fråga var utformad så att deltagaren kunde välja att besvara frågan med flera svarsalternativ.

Enkätformuläret inleddes med ett missivbrev med allmän information och kontaktinformation, vi valde sedan att definiera centrala begrepp i enkätformuläret. Begreppsdefinitionen minskar risken för egen tolkning samt för misstolkning av begreppen vilket höjer standardiseringen och validiteten.

2.5 Procedur

Efter att ha utformat ett första utkast av vårt enkätformulär genomfördes en mindre pilotstudie på enkätformuläret. Resultat ifrån inlämnade enkäter i pilotstudien användes inte i resultatet. Efter pilotstudien gjordes några mindre förändringar i frågeformuleringen innan datainsamlingen startades i idrottslärarklasserna på GIH. Under två veckor besöktes vid olika tillfällen alla klasser utom en vid föreläsningar på GIH. Den sista årskursen saknade obligatoriska undervisningstillfällen på grund av arbete med examensarbete under perioden

vilket gjorde att endast de studenter som befann sig på skolan under dessa två veckor fick möjlighet att fylla i enkäten.

Enkätundersökningen har genomförts med så hög standardisering som möjligt, det vill säga att vi har arbetat aktivt för att samtliga deltagare i studien ska ha fått så lika förutsättningar som möjligt i instruktioner, lokal och frågeformulär. Vi har gett samtliga deltagare möjlighet att ställa frågor vid ifyllningstillfället vilket innebär att förutsättningarna eventuellt har förändrats. Detta sänker standardiseringen vilket även det faktum att enkäten oavsett tydlighet kommer att lämna utrymme för egna tolkningar hos deltagaren gör. Ju högre grad av standardisering, desto bättre blir möjligheterna till att kunna jämföra data. (Trost 2001, s.55-56)

2.6 Etiska överväganden

Vi har i denna undersökning valt att ta hänsyn till Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets forskningsetiska principer. Dessa fyra grundregler har vi utgått från i våra val av metod och tillvägagångssätt:

Informationskravet – alla berörda måste informeras om undersökningen samt dess syfte.

Samtyckeskravet – det är helt frivilligt att delta i studien.

Konfidentialitetskravet - uppgifter om deltagarna ska behandlas med konfidentialitet.

Nyttjandekravet - uppgifterna får endast användas för forskningens ändamål.

(Gustafsson, Hermerén & Pettersson 2011, s. 18; Hassmén & Hassmén 2008, s. 389 f.)

För att fylla dessa krav har samtliga deltagare informerats om undersökningens syfte i ett bifogat missivbrev. I missivbrevet fanns information om enkätformuläret, ett förtydligande om vad insamlad data används till samt kontaktuppgifter till oss samt till vår handledare. Respondenten informerades även i missivbrevet om att deltagande är frivilligt och att alla deltagare kommer att vara anonyma. Genom att enkäterna kodades med en siffra kan vi upprätthålla anonymiteten samtidigt som vi fortfarande har haft möjlighet att identifiera enkätformuläret.

2.6 Databearbetning

All insamlad data har behandlats i statistikprogrammet Statistica 64 version 11. Svaren kodades först i Excel med siffror och överfördes sedan till statistikanalysprogrammet. Resultaten har räknats ut med hjälp av frekvensanalyser som visar hur ofta ett svarsalternativ förekommer. Jämförelserna mellan flera olika frågor i enkätformuläret har gjorts med hjälp av Pearsons & M-L Chi 2 – test. Vi har sedan sammanställt resultatet jämfört dem och hittat samband. Gränsen för signifikanta resultat är $p=0,05$.

2.7 Validitet

De flesta undersökningar avser att mäta något och beroende på vad som ska mätas kan dessa genomföras på en mängd olika sätt. Denna undersökning har genomförts för att försöka få en bild av verkligheten. En exakt bild är svårt att få och resultatet får därför ses som en indikation på verkligheten. Relevant för alla studier är att välja en metod som mäter det den avser att mäta. Med enkät som metod är det lätt att vara konsekvent, då alla deltagare besvarar samma formulär. Validiteten i en enkätundersökning kan dock sänkas då deltagarens egna tolkningsmöjligheter är stora. Dessa missförstånd kan undvikas genom att pröva enkätformuläret genom en pilotstudie. (Trost, 2001) Frågor och svarsalternativ är väl genomtänkta, likaså antalet svarsalternativ samt formuleringen av svarsalternativen. Ett andra omdöme på enkätutformningen fick vi genom en mindre pilotstudie som genomfördes på tidigare studenter från GIH. Syftet med denna pilotundersökning var att undvika missförstånd på grund av otydliga formuleringar eller felställda frågor inför datainsamlingen och därigenom höja validiteten. Syftet var även att se ifall enkätfrågorna ansågs relevanta för syftet, att frågorna tolkades av deltagaren på så samma sätt som av frågekonstruktören samt ge möjlighet för övrig feedback (Ejlertsson, 2005, s.35).

Det begränsade antalet deltagare har medfört att det i vissa frågor är för låg frekvens av vissa svarsalternativ för att resultatet ska vara jämförbart och signifikant. Detta har medfört att vissa jämförelser inte har varit möjliga.

2.8 Reliabilitet

”En undersökning med hög reliabilitet innebär att den kan upprepas med samma resultat” (Hassmén, Hassmén, 2008, s.136). För att höja reliabiliteten i undersökningen har vi i så stor

mån som möjligt låtit deltagarna fylla i enkäten under liknande omständigheter - i samband med föreläsningar eller lektionstid. Reliabiliteten höjs av att samtliga deltagare fyller i samma enkätformulär samt tar del av samma instruktioner inför deltagandet. Vi har utgått från samma instruktioner i samtliga presentationer av enkätundersökningen för de olika grupperna i undersökningen. Det faktum att språket är anpassat efter populationen och att begreppen är väl definierade i enkätformuläret höjer chanserna för att undersökningen skulle ge samma resultat igen. Vi har valt att dela in de olika friluftslivens områden i grönt, blått och vitt friluftsliv. Indelningen utgår från GIH:s friluftslivsutbildning och är något som alla studenterna kan relatera till.

Under enkätens genomförande gavs deltagarna möjlighet att ställa frågor. Detta i samband med deltagande kan dock ge deltagarna olika förutsättningar och sänker därigenom reliabiliteten. (Hassmén, Hassmén, 2008, s.136) Att undersökningen med säkerhet skulle ge samma resultat vid upprepat försök är svårt att fastställa. Våra resultat grundar sig mycket på deltagarens dagsform och risken för felkällor på grund av yttre faktorer måste tas med i beräkningarna vid en sådan här undersökning. Dåligt humör, trötthet eller irritation kan spela in på deltagarens svar när det gäller attitydfrågor. (Trost, 2001, s. 55) Vår studies syfte är att undersöka just attityder och inställningar och vi väljer därigenom att ta med denna felkälla i beräkningarna. När undersökningen genomfördes föredrog vi att nå de olika klasserna under lektionstid för att få ett så högt deltagande som möjligt. Dock fick vi oftast möjlighet till genomförande av enkäten i samband med raster eller lektionsslut vilket vi upplevde inte gav deltagarna den tiden eller det lugn som vi önskat.

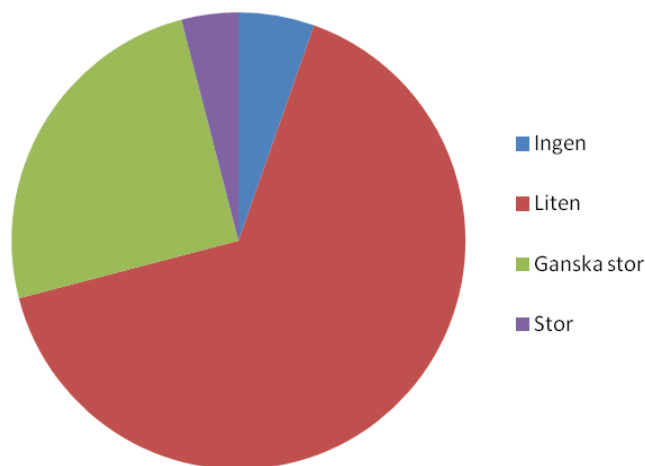
88 av totalt 148 respondenter i denna enkätundersökning går i årskurs 2 vilket leder till en snedfördelning i resultatet och är en variabel som måste tas i åtanke när vi diskuterar resultaten. Detta innebär att skillnaderna kan vara stora på grund av andra variabler (Ibid. s. 119). Det innebär även att mer än hälften av vår population endast har genomfört utbildning i grönt friluftsliv på GIH. Resultatet visar snedfördelade siffror om vi ser på populationen som olika grupper beroende på vilken klass de går i. Om vi däremot analyserar data som att alla respondenter är en homogen grupp, idrottlärostudenterna på GIH, väger den ojämna fördelningen på de olika årskurserna inte lika tungt. (Ibid. s.121) Vi har tagit med denna faktor i vår diskussion kring de resultat som uppkommit i de frågor där denna variabel är aktuell.

Det externa bortfall som uppstod beror delvis på de situationer vi mötte vid genomförandetillfällena. Vid ett flertal gånger möttes vi av en klass som var på väg ifrån undervisningstillfället och fick välja mellan att fylla i vår enkät eller gå direkt hem/på rast/på lunch. Detta är en väldigt ofördelaktig situation att möta när undersökningen är helt frivillig. Detta är därför en variabel som vi borde ha tagit med i beräkningarna men som nu får ses som en erfarenhet. Detta kan eventuellt ha påverkat deltagarantalet negativt och även vara en anledning till att resultatet eventuellt inte hade blivit detsamma vid ett nytt undersökningstillfälle.

3 Resultat

3.1 Erfarenhet av friluftsliv under egen skolgång

Av de 148 deltagarna i studien svarar 5 % att de inte har någon erfarenhet alls av momentet friluftsliv ifrån sin egen skolgång. Totalt 65 % anser att de har ”liten” erfarenhet och 25 % av deltagarna upplever det som att de har en ”ganska stor” erfarenhet av momentet friluftsliv, 4 % av respondenterna anser att de har stor erfarenhet av friluftsliv ifrån sin egen skolgång.

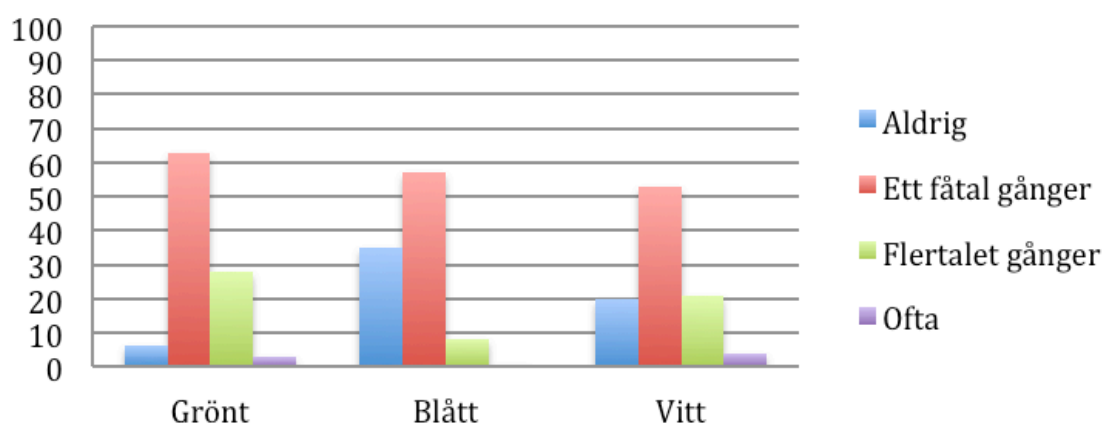
Figur 2 – Respondenternas erfarenhet av friluftsliv från sin egen skolgång i procent (n=148)

Dessa svar är i tabellen nedan presenterade i relation till var respondenterna huvudsakligen har spenderat sin egen skolgång.

Tabell 1- Respondenternas erfarenhet av friluftsliv i skolan utifrån var de huvudsakligen har spenderat sin skolgång angett i antal deltagare (n=148)

	Landsbygd	Tätort	Stad
Ingen	1	2	5
Liten	4	35	58
Ganska stor	2	19	16
Stor	1	2	1

Uppdelat i de tre olika delarna grönt friluftsliv, blått friluftsliv och vitt friluftsliv är det momentet grönt friluftsliv som störst andel av respondenterna anger att de har mött i skolan. På frågan: ”I vilken utsträckning har du mött momentet grönt friluftsliv under din egen skolgång (grundskola och gymnasium)?” angav 6 % svarsalternativet ”aldrig”, 62 % ”ett fåtal gånger”, 27 % angav ”flertalet gånger” och 3 % svarade ”ofta”. På samma fråga angående blått friluftsliv svarade 35 % av respondenterna svarsalternativet ”aldrig”, 57 % ”ett fåtal gånger” och 8 % ”flertalet gånger”. Resultatet för vitt friluftsliv fördelades med 20 % på svarsalternativet ”aldrig”, 53 % ”ett fåtal gånger”, 21 % ”flera gånger” och 4 % svarade ”ofta”. Se figur 3.

Figur 3 – Respondenternas erfarenhet av de tre olika friluftslivsmomenten under sin egen skolgång i procent (n=148)

3.2 Respondenternas inställning till friluftslivsmomenten

Totalt 92 % av respondenterna har angett att de har en övergripande positiv upplevelse av grönt friluftsliv. Av de respondenter som har en positiv upplevelse av momentet känner sig 19 % osäkra på att undervisa i grönt friluftsliv.

Av samtliga respondenter anger 8 % att de har en negativ uppfattning av momentet grönt friluftsliv, av dem känner sig hälften osäkra på att undervisa i momentet grönt friluftsliv ($p=,02524$). Totalt är 22 % av studenterna osäkra på att undervisa i grönt friluftsliv. Samtliga studenter i undersökningen har genomgått grönt friluftsliv under utbildningen på GIH.

Enligt resultaten av enkätundersökningen känner sig 53 % av de totalt 133 studenter som angett att de är positiva till blått friluftsliv även säkra på att undervisa i det. Övriga 47 % känner sig osäkra. Samtliga 10 % av respondenterna som angett att de är negativt inställda till momentet blått friluftsliv känner sig även osäkra på att undervisa i momentet ($p=,00048$). Det betyder att 51 % av alla respondenter känner sig osäkra på att undervisa i blått friluftsliv. 39 % av samtliga respondenter har genomfört utbildningen i blått friluftsliv.

Av de 132 respondenter som har angett att de överlag har en positiv upplevelse till vitt friluftsliv har 45 % angett att de även känner sig säkra på att undervisa i momentet, övriga 55 % är osäkra. Av de 16 respondenterna som angett att de har en negativ övergripande syn på vitt friluftsliv känner 87 % av respondenterna sig osäkra på att undervisa i momentet ($p=,05376$). Sammanfattningsvis är 59 % av samtliga respondenter osäkra på att undervisa i vitt friluftsliv. Av hela populationen har 19 % genomfört utbildningen i vitt friluftsliv.

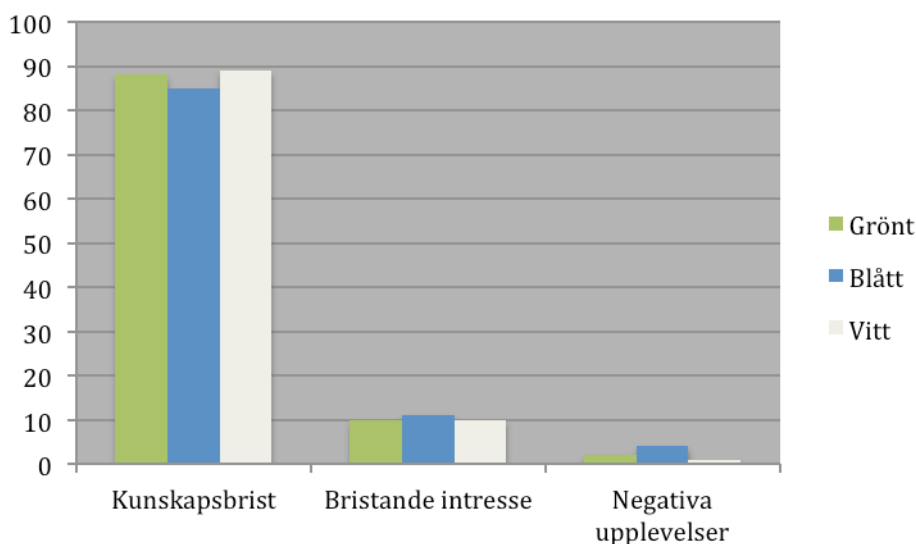
3.3 Anledning till osäkerheten

Sammanlagt känner sig 22 % av studenterna osäkra på att undervisa i grönt friluftsliv. Totalt 88 % av dem som angett att de är osäkra på att undervisa i grönt friluftsliv har angett ”kunskapsbrist” som främsta anledning medan övriga anger orsaken ”bristande intresse” ($p=,00002$).

Av samtliga respondenter har 53 % angett att de känner sig osäkra på att undervisa i blått friluftsliv. Där 85 % av dem anger kunskapsbrist som främsta anledning, 11 % anger

bristande intresse och 4 % anger negativa upplevelser som främsta anledning. Av dem som känner sig osäkra har 9 % genomgått utbildningen i blått friluftsliv på GIH.

Sammanlagt 57 % av samtliga respondenter anger att de känner sig osäkra på att undervisa i vitt friluftsliv. Av dem anger 89 % kunskapsbrist som främsta anledning till osäkerheten, 10 % anger bristande intresse och 1 % negativa upplevelser. Av de som känner sig osäkra har 32 % genomfört utbildningen i vitt friluftsliv på GIH resterande 68 % har inte genomfört den. Av de 126 respondenter som ännu inte har genomfört utbildning i vitt friluftsliv på GIH svarade 33 % att de ändå känner sig säkra på att undervisa i momentet.

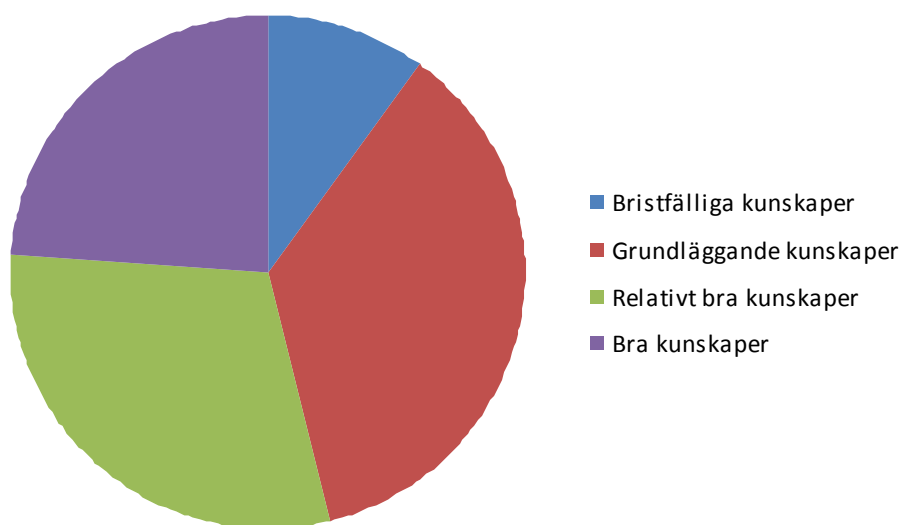
Figur 4 – Främsta anledning till osäkerhet inför att undervisa i de tre olika moment inom friluftsliv i procent (n=148)

3.4 Egen kapacitet och kunskap i momenten

Respondenterna fick i tre olika frågor rangordna vilket påstående som stämde bäst in på dem vad gäller deras egna kunskaper inom de tre olika momenten av friluftsliv. Respondenterna hade fyra svarsalternativ att välja mellan; ”jag anser att jag har bristfälliga kunskaper i/om grönt/blått/vitt friluftsliv”, ”jag anser att jag har grundläggande kunskaper i/om grönt/blått/vitt friluftsliv”, ”jag anser att jag har relativt goda kunskaper i/om grönt/blått/vitt friluftsliv” samt ”jag anser att jag har goda kunskaper i/om momentet grönt/blått/vitt friluftsliv”.

3.4.1 Kunskapsuppfattning i grönt friluftsliv

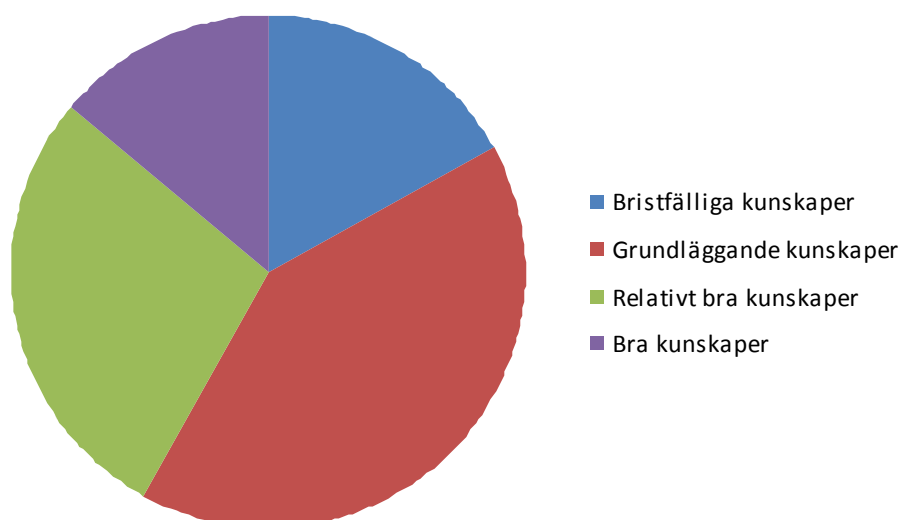
Vad gäller momentet grönt friluftsliv, som samtliga respondenter har genomfört utbildning i på GIH, angav 10 % av respondenterna att de ansåg sig ha bristfälliga kunskaper, 36 % ansåg sig ha grundläggande kunskaper, 30 % tyckte att de hade relativt bra kunskaper och 24 % angav att de hade bra kunskaper i momentet. En tredjedel av dem som svarat att de anser sig ha bristfälliga alternativt grundläggande kunskaper i grönt friluftsliv anger även att de känner sig osäkra på att undervisa i momentet ($p=,00031$).

Figur 5 – Respondenternas upplevda kunskapsuppfattning i grönt friluftsliv angett i procent (n=148)

3.4.2 Kunskapsuppfattning i blått friluftsliv

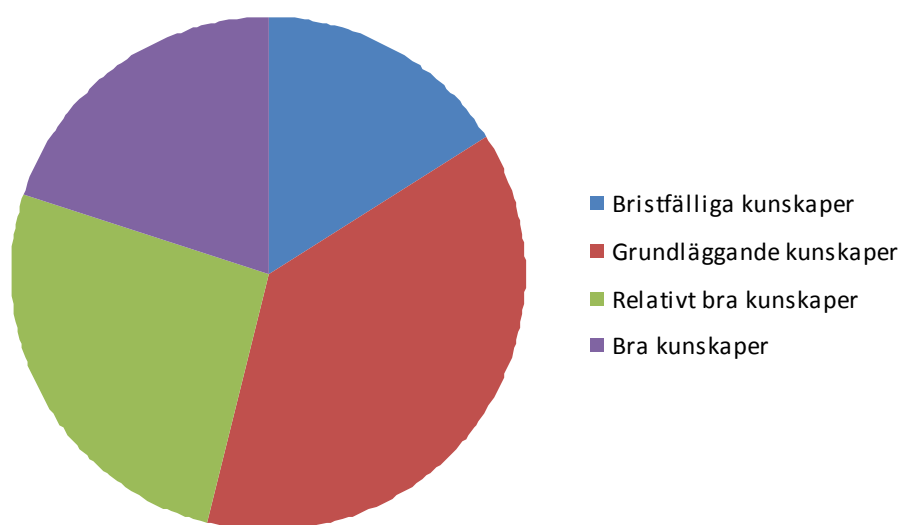
Samma fråga för momentet blått friluftsliv visade följande resultat; 17 % av respondenterna anser sig ha bristfälliga kunskaper i momentet blått friluftsliv, 41 % anser sig ha grundläggande kunskaper, 28 % relativt bra och 14 % anser sig ha bra kunskaper i momentet. 39 % av respondenterna har genomfört utbildning i blått friluftsliv på GIH. Av de studenter som har genomfört utbildningen i blått friluftsliv på GIH anser sig 4 % ha bristfälliga kunskaper i momentet och 32 % anser sig ha endast grundläggande kunskaper ($p=,00001$). Sammanlagt 72 % av de som angett att de anser sig ha bristfälliga eller grundläggande kunskaper har även svarat att de känner sig osäkra på att undervisa i blått friluftsliv ($p=,00000$).

Figur 6 - Respondenternas upplevda kunskapsuppfattning i blått friluftsliv angett i procent (n=148)

3.4.3 Kunskapsuppfattning i vitt friluftsliv

Respondenterna besvarade samma fråga som i ovanstående rubriker angående sina egna kunskaper i vitt friluftsliv. Där ansåg 16 % av respondenterna att de hade bristfälliga kunskaper, 39 % ansåg sig ha grundläggande kunskaper, 25 % relativt bra kunskaper och 20 % bra kunskaper. Av de 28 respondenter (19 %) som genomfört utbildningen i vitt friluftsliv ansåg 25 % sig ha grundläggande kunskaper i momentet och övriga 75 % ansåg sig ha relativt bra eller bra kunskaper ($p=,0010$). 80 % av de respondenter som har angett att de anser sig ha bristfälliga alternativt grundläggande kunskaper i momentet vitt friluftsliv känner sig osäkra på att undervisa i momentet ($p=,00000$).

Figur 7 - Respondenternas upplevda kunskapsuppfattning i vitt friluftsliv angett i procent (n=148)

3.5 Sammanfattning resultat

Sammanfattningsvis känner 22 % av respondenterna sig osäkra på att undervisa i grönt friluftsliv, 51 % av respondenterna känner sig osäkra på att undervisa i blått friluftsliv och 58% av respondenterna känner sig osäkra på att undervisa i vitt friluftsliv. Största delen av dessa respondenter anger kunskapsbrist som främsta anledning till osäkerheten. Detta samband stämmer också överens med vad som går att utläsa från studenternas egen skattning av sina kunskaper och deras känsla inför momentet och att undervisa i momentet.

4 Diskussion

Diskussionsdelen är indelad i analyser utefter de teorier som ligger till grund för undersökningen. För att förtydliga dessa reflektioner kommer handlingsteorin att behandla de inre determinanterna vi kan hitta i vår undersökning och hur de skulle kunna påverka den framtida lärarrollen. Inom den breda inlärningsteorin har vi valt ut effektlagen grundad av Skinner samt Banduras personlighetsteori. I diskussionsdelen vill vi genom dessa visa på orsaken till våra resultat och hur de kan kopplas till vilka erfarenheter respondenterna har sedan tidigare. Personlighetsteorin förklarar vikten av utbildningarna på GIH som grund till förändring i attityd och inställning.

4.1 Handlingsteorin

Resultaten i vår studie visar att bristfälliga kunskaper, individens förmåga, bristande intresse samt individens vilja för friluftsliv är de främsta anledningarna till att respondenterna känner osäkerhet inför undervisning i de tre olika friluftsmomenten. Enligt von Wrights teori kan begränsningarna i lektionsinnehåll inom idrott och hälsa påverkas av lärarens inre determinanter; vilja, plikt, förmåga och möjlighet (Von Wright 1983). Våra resultat, med utgångspunkt i von Wrights teori, visar att de inre determinanterna vilja och förmåga är aktuella som påverkande faktorer för mängden friluftsliv i undervisningen i skolan. Detta stämmer överens med det resultat som Amade-Escot och O'Sullivan's studie visat där det främst var okunskap och ointresse som var orsaken till bortfall av olika moment i undervisningen (Amade-Escot & O'Sullivan 2007). Mängden friluftsliv kan därigenom bli begränsad på grund av dessa två inre determinanter om inte ny kunskap lärs in eller en attitydförändring sker. Jämför man de tre olika friluftslivsmomenten visar resultaten att fler respondenter är osäkra på blått och vitt friluftsliv än på grönt friluftsliv. Detta skulle kunna bero på att utbildning i blått och vitt friluftsliv kommer senare i utbildningen på GIH och att en stor del av deltagarna i denna studie ännu inte genomgått den kursen i utbildningen. Upplevelsen kring den egna förmågan och kunskapen är alltså den egne individens begränsning. Genom våra analyser i denna studie har vi valt att endast begränsa oss till de inre determinanter som enligt von Wright påverkar en individs handlande. I skolans värld kommer

även de yttre determinanterna att påverka i hur stor utsträckning momentet förekommer. (Von Wright 1983)

En annan aspekt på denna osäkerhet kan vara säkerhetsfrågan. Precis som Augestad och Høyem konstaterar är det även en lång väg att gå ifrån att själv bedriva friluftsliv till att vara trygg med att ansvara för andra i verksamheten. (Augestad & Høyem 2007) Kunskaper om säkerhet och därigenom en känsla av trygghet påverkar hur läraren ställer sig till olika moment i undervisningen och riskerna i just friluftslivsundervisning ses som en begränsande faktor av många lärare (Axelsson & Jonsson 2008, Backman 2009)

Nästa inre determinant är plikt. Denna inre determinant har vi svårt att uttala oss om då denna studie inte har undersökt denna determinant eftersom plikten även påverkas utav yttre determinanter i skolan. Eventuellt anser respondenterna till följd av yttre determinanter såsom styrdokument att det är deras plikt att undervisa i friluftsliv och att denna känsla av plikt kan ha spelat in på de svar de har angett i enkäten. Anledningen till att undersökningsgruppen är studenter istället för idrottlärare som är verksamma i skolan är just för att undvika att respondenterna är påverkade av yttre faktorer och vi anser därför att detta är en variabel som inte behöver tas med i analysen.

Till sist menar von Wright att individens syn på sina egna möjligheter är en inre determinant som spelar in på handlingsbesluten. Med detta menar von Wright hur läraren ser på att kunna agera i en viss situation. Detta avspeglas i respondenternas svar på de tre frågor där de skattar sina egna kunskaper i de tre olika momenten. Totalt 33 % av de studenter som anser sig ha bristfälliga alternativt grundläggande kunskaper i grönt friluftsliv känner sig osäkra på att undervisa i momentet. Hela 72 % av de som anser sig ha bristfälliga eller grundläggande kunskaper i blått friluftsliv känner sig inte tillräckligt säkra på att undervisa i momentet och samma siffra för vitt friluftsliv är ännu högre, hela 80 %. Detta är en indikation på att dessa studenter troligtvis upplever att deras kunskaper inte räcker till för att de ska uppleva att de har möjlighet att handla i denna situation.

Ute i skolan kommer läraren även att stöta på en mängd olika yttre determinanter som kommer att påverka inte bara undervisningsinnehållet utan även de inre determinanterna hos läraren. Exempelvis är skolverkets styrdokument en yttre determinant som troligtvis kommer att påverka de inre determinanterna. De respondenter som har angett att de tidigare har

undervisat i skolan kan därför mycket väl ha tagit med yttre determinanter som ekonomi, miljö och traditioner på skolan i sina svar då de har upplevt de yttre determinanterna i skolan. Tidigare nämnd forskning av exempelvis Backman (2009 s.17) och Svenning (2001. s. 8 ff.) stärker vårt antagande eftersom den har visat på att skolans resurser kan påverka mängden friluftsliv. Det gröna friluftslivet kan möjligtvis anses lättare att genomföra i skolor och det kan även upplevas som att det finns färre krävande yttre determinanter som påverkar just det gröna friluftslivet. Det krävs oftast mindre ekonomiska resurser och är ett relativt säkert moment att ta med elever på, alltså något som påverkar lärarna med både inre och yttre determinanter.

4.2 Inläringsteori

4.2.1 Effektlagen

Endast 5 % av samtliga 148 respondenter har svarat att de inte har någon erfarenhet av friluftsliv från sin egen skolgång medan 65 % ansåg sig tidigare ha fått liten erfarenhet. Enligt inläringsteorin och effektlagen behöver individer möta uppgifter och situationer ett flertal gånger för att färdigheter ska befästa. Eftersom större delen av respondenterna knappt mött de olika friluftslivsmomenten under den egna skolgången antar vi att utbildningen på GIH ger studenterna möjligheter till nya erfarenheter, kunskap och färdigheter. Sett till de olika typerna av friluftsliv är det det gröna friluftslivet som hittills gett flest undervisningssäkra studenter. Att resultatet har visat detta tror vi beror på att samtliga studenter har genomfört det gröna friluftslivet. Det momentet var också det moment som flest studenter ändå mött i högre grad i grund- och gymnasieskolan. Genom detta har individerna dels fler möjligheter till positiva förstärkningar och upplevelser men även en större trygghet av att själv ha upplevt undervisning i momentet.

Då färre studenter anser sig ha säkerhet nog att undervisa i blått och vitt friluftsliv kan bero på att de ännu inte fått tillräckligt med erfarenhet och positiva förstärkningar i de friluftslivsdelarna jämfört med det gröna friluftslivet. Något som motsätter denna teori om att kunskap från utbildningen leder till ökad trygghet är resultatet kring det vita friluftslivet. Mängden kunskap, eller framförallt studentens egen uppfattning av sin kunskap och möjligheter, spelar in på inställningen till att undervisa i momentet. En intressant upptäckt är att dessa kunskaper när det kommer till vita friluftslivet inte nödvändigtvis kommer i takt med

utbildningarna på GIH. Vitt friluftsliv följer inte samma mönster som de andra två momenten, siffrorna är inte regelbundna och flera som är positiva till friluftslivet är osäkra i undervisningen men också tvärtom. 32 % av studenterna som har gjort utbildningen i vitt friluftsliv känner sig osäkra och 28 % känner sig säkra trots att de inte gjort någon utbildning. Detta resultat tror vi finner sin grund i att vitt friluftsliv, och då framförallt skidåkning i olika former, har en stor del i vår kultur i Sverige och att denna typ av friluftsliv är en aktivitet som många har stor erfarenhet sedan tidigare. Genom detta kan vitt friluftsliv förknippas med familjeaktiviteter eller andra positiva erfarenheter och troligtvis leda till att aktiviteterna utövas regelbundet.

4.2.2 Banduras personlighetsteori

Sammanfattningsvis ser vi tendenser till att studenterna överlag blir positivare till och även säkrare i ämnet efter att ha genomfört utbildningarna i de olika momenten. Det skulle till stor del kunna bero på ökade kunskaper och därigenom en större trygghet. Genom de kommande friluftslivskurserna med nya erfarenheter där positiva förstärkningar kan bidra till att attityder överförs från lärare samt andra studenter som kommer att fungera som modeller i momenten. Sammanlagt 39 % av respondenterna har genomfört utbildning i blått friluftsliv på GIH. Endast 4 % av de studenter som har genomfört utbildningen i blått friluftsliv på GIH anser sig ha bristfälliga kunskaper i momentet. Alla respondenter som genomfört utbildningen i vitt friluftsliv ansåg sig ha minst grundläggande kunskaper i momentet. De låga antalen av bristfälliga kunskaper tror vi är ett resultat av GIHs utbildning eftersom studenterna upplever liten erfarenhet sedan tidigare skolgång i dessa två moment.

Utifrån de psykologiska teorierna som är vår utgångspunkt i denna studie tror vi att förändringar skulle kunna bero på att studenterna under sin studietid möter en mängd modeller, det vill säga förebilderna, på skolan. Modellerna finns i kunniga kurskamrater, personer som andra studenter kan relatera till, samt auktoritära och lärare och handledare med mycket kunskaper. Dessa modeller har en positiv attityd till friluftsliv, de är kunniga och förmedlar en positiv känsla av momentet. Vår tolkning är att det på GIH är en statussymbol att vara kunnig och erfaren i friluftsliv. Många studenter anser att det är viktigt att vara kunnig, ha bra utrustning och rätt kläder. Till exempel är en Haglöfs-jacka i GoreTex är vanligt förekommande i korridorerna på skolan och kanske vill ägaren med jackan uttrycka att man "har koll". Det faktum att det är så accepterat på skolan skulle kunna vara en variabel till

varför studenterna blir positivare till momentet vartefter studietiden på GIH går. Det blir inne att vara ute.

4.3 Sammanfattning

Ifall samtliga respondenter hade genomfört samtliga friluftslivsutbildningar skulle troligtvis fördelningen av svar se annorlunda ut. Med nya erfarenheter där positiva förstärkningar sker samt möjligheten att attityder förs över från både lärare och kurskamrater som modeller i sammanhanget. Däremot visar resultatet även att jämfört med grönt friluftsliv har en större andel studenter som angett att de är osäkra på blått och vitt friluftsliv angett bristande intresse och negativa upplevelser som främsta anledning. Med mer utbildning och nya kunskaper och erfarenheter enligt inlärningsteorin tror vi att de inre determinanterna, främst vilja och förmåga, kan förändras och spela en annan roll i det framtida valet av lektionsinnehåll. Om attitydförändringar inte sker eller att studenten efter utbildningen fortfarande upplever bristande kunskap finns en risk för utebliven undervisning av friluftsliv. GIH:s utbildning blir en chans till återinlärning och attitydförändring.

4.4 Slutsatser

Grönt friluftsliv är det friluftslivsmoment som flest andel respondenter anger att de har erfarenhet av ifrån sin grund- och gymnasieskoltid. Det är även det friluftslivsmoment som störst andel respondenter har en positiv syn på samt det friluftslivsmoment som störst andel respondenter känner sig säkra på att undervisa i. Vi anser att det kan bero på fler möjligheter till positiva förstärkningar enligt effektteorin.

Majoriteten av respondenterna som angett att de anser sig ha bristfälliga alternativt grundläggande kunskaper är också osäkra på att undervisa i momenten. Kunskapsbrist är den överlägset främsta anledningen till osäkerhet i att undervisa i friluftsliv. Kopplat till von Wrights handlingsteori kommer kunskapsbristen spela roll i den framtida lärarrollen studenten kommer ha. Utbildningen på GIH kan ge studenterna tillräckliga kunskaper att känna sig säkra på de olika friluftslivsmomenten. Detta är något som våra resultat visar indikationer på.

De studenter som har genomfört utbildningarna i de olika momenten av friluftsliv anger i större grad att de är säkra i momenten. Det stämmer överens med effekt- och personlighetsteorin då fler tillfällen för positiva möten av friluftsliv troligtvis har skapats under utbildningens gång.

4.5 Framtida forskning

Ett förslag till framtida forskning är att jämföra attityd till friluftsliv mot studenternas bakgrund. Frågeställningar som kan undersökas är till exempel hur mycket förebilder påverkar attityder under individens uppväxt och liknande samt om det går att dra några paralleller till var geografiskt man har växt upp. I vår undersökning fanns det inga signifikanta samband i denna studie mellan mängd friluftsliv och var man är uppväxt alternativt var man huvudsakligen har gått i skolan. Att dessa svar inte blev signifikanta kan bero på att det var för få respondenter i de två kategorierna som hade ganska stor eller stor erfarenhet av friluftsliv. En större population skulle kunna ge oss mer signifikanta i resultat.

För att få en mer klar bild kring attitydförändringar under utbildningen vore det intressant att mäta samma studenters attityder under hela utbildningens gång. Då kan studien visa på de individuella resorna som respondenterna gör. Att dessutom göra en tvärrnittsstudie innan och efter en friluftslivskurs hade kunnat visa på orsak och verkan till inställning och kunskap. En positiv upplevelse från en vecka med fint väder och trevliga erfarenheter ger kanske andra resultat än om studenterna får uppleva en vecka med hällregn och minusgrader. Alternativt att följa samma studenter efter de har kommit ut i arbetslivet i skolan och undersöka hur deras inställning faktiskt påverkade deras val till att inkludera friluftslivsmoment i sin undervisning.

En annan vinkel som skulle kunna ge andra intressanta resultat är att inkludera även de yttre determinanterna som kan upplevas av idrottslärare som är aktiva i skolan. Då skulle även en jämförelse mellan lärarstudenter och lärare som är verksamma i skolan kunna göras.

Att utöka denna studie med ett experiment där de studenter som angett att de har en övergripande negativ upplevelse får chansen att lära om utifrån inlärningsteorin. Att även undersöka ifall de studenter som angett att de känner sig osäkra inför att undervisa i de olika momenten ändrar inställning om de får mer utbildning i momentet hade varit en intressant uppföljning.

Källförteckning

Al-Abdi, Abdul-Muttalib (1984). *Friluftsverksamheten i innerstadens gymnasieskolor*. Linköping Studies in Education Dissertations No.20. Linköping University, Departement of Education

Amade-Escot C, O'Sullivan M (2007). *Research on content in physical education: theoretical perspectives and current debates*. Physical Education & Sport Pedagogy. Vol. 12(3), pp. 185-204

Annerstedt C, Peitersen B, Rönholt H (2001) *Idrottsundervisning, Ämnet idrott och hälsas didaktik*, Göteborg: Multicare Förlag AB

Augestad T, Høyem J (2007) *Friluftsliv – fritidsaktivitet, rehabilitering eller fagområde?*. Tidsskr Nor Lægeforen, 127:207 <http://tidsskriftet.no/article/1481994> [2013-08-28]

Axelsson G, Jonsson T(2008) *Idrottslärares friluftsliv: en kvantitativ studie om idrottslärares uppfattning och utförande av friluftsliv i skolan*. Examensarbete 15 hp 2008 Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan

Backman E (2004). *Är det inne att vara ute? – en studie av friluftaktiviteter bland ungdomar*. Rapport nr 3 Skola-Idrott-Hälsa. Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan

Backman E, Larsson H (red.), Redelius K (red.) (2004) *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Gymnastik- och Idrottshögskolan

Backman E, (2009) *Vad har idrottslärare för bild av "riktigt" friluftsliv?: Ett bidrag till diskussionen om friluftundervisning och tolkningen av kursplanens mål*. Stockholm: Stockholms universitet

Backman E, (2010) *Friluftsliv in Swedish Physical Education - a Struggle of Values: Educational and Sociological Perspectives*, Stockholm: Department of Education in Arts and Professions, Stockholm University

Efverström A (2011) *Lärarstudenters syn på kunskap inom ämnet idrott och hälsa - en utbildningssociologisk studie av ett skolämne*. Examensarbete 15 hp 2011 Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan

Ejlertsson G (2005) *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur

Folkhälsoinstitutet, *Definitioner* 2013-04-24 <http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Fysisk-aktivitet/Definitioner/> [2013-08-28]

Folkhälsoinstitutet, *Rekommendationer för fysisk aktivitet* 2013-06-12 <http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Fysisk-aktivitet/Rekommendationer/> [2013-08-28]

Folkhälsoinstitutet, *Mätbara mål för friluftslivspolitiken* 2011-11-23 <http://www.fhi.se/Om-oss/Remisser/Matbara-mal-for-friluftspolitiken/> [2013-08-28]

Folkhälsoinstitutet – Friluftsgruppen (1999) *Statens stöd till friluftsliv och främjandeorganisationer*. Stockholm: Kulturdepartementet Ds 1999:78 s. 22

Gustaffson B, Hermerén G & Petterson B (2011) *God forskningsed*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Hassmén N, Hassmén P (2008) *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder* Stockholm: SISU idrottsböcker

Hwang P, Nilsson B (2005) *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur och Kultur

Karlsson L. (2001) *Psykologins grunder*, Lund: Studentlitteratur

Larsson H, Redelius K (red.). (2004) *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*, Stockholm: Gymnastik- och Idrottshögskolan

Lindblad, Linde & Naesblad (1999) *Ramfaktorteori och praktiskt förnuft* Pedagogisk Forskning i Sverige 1999 nr 1 s. 93–109

Lundwall, S., Mechbach, J. & Thedin Jakobsson, B. (2002) *Lärarnas syn på ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Svensk idrottsforskning, nr. 3 s. 17 ff.

National encyklopedin, *Friluftsliv* <http://www.ne.se/sve/friluftsliv> [2013-08-28]

Oestrich & Johansen (2007) *Kognitiv coaching: effektivt stöd till problemlösning och personlig utveckling*. Stockholm: Liber

Sandell K, Sörlin A, Quennerstedt, M; Öhman, M & Öhman, J. (2008) *Friluftsliv, hälsa och livskvalitet*. I: Brugge, B; Glantz, M & Sandell, K. (red.) *Friluftslivets pedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet*. Stockholm: Liber

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket

Skolverket, *Orsaker till försämrade skolresultat kartlagda: Social bakgrund har fått större betydelse* 2009-09-25. <http://www.skolverket.se/sb/d/203/a/17272> [2009-09-28]

Svenning, S. (2001) *Rapport om friluftsverksamheten i skolan*. Stockholm

Sjödén S. (2007), *Psykologi för gymnasieskolan*, Stockholm: Natur och kultur

Trost, J. (2001) *Enkätboken*, Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lpo 94 : Lpf 94* . Stockholm: Utbildningsdepartementet

Valentin & Linton *Inlärningsteori* <http://psykologtjanst.se/Inlarningsteori.htm> [2009-09-18]

Valentin & Linton *Klassisk betingning* <http://psykologtjanst.se/Inlarningsteori.htm> [2009-09-18]

Von Wright, G.H. (1983). *Practical reason*. Oxford: Blackwell

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur idrottslärarstudenter på Gymnastik- och idrottshögskolan upplever momentet friluftsliv samt att finna de inre faktorer som kan spela in på lärarens beslut om att undervisa i friluftsliv.

1. Hur ser idrottslärarstudenter på de olika momenten i friluftsliv?
2. Hur ser idrottslärarstudenter på att undervisa i de tre olika friluftslivsmomenten?
3. Hur påverkar idrottslärarstudenternas kunskaper i och erfarenheter av friluftsliv deras inställning till att undervisa i momentet?

Vilka sökord har du använt?

Outdoor education, friluftsliv, lärares syn på friluftsliv, friluftsliv i skolan, Backman, idrottslärare+friluftsliv, idrott och hälsa + friluftsliv,

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog, Diva, Google, Google scholar, National encyklopedin, wikipedia, Ebsco, Pub med,

Sökningar som gav relevant resultat

*Diva – friluftsliv, lärare
Ebsco – Backman, friluftsliv*

Bilaga 2 – Enkätformulär

Kontaktuppgifter

Hanna Lexell – hanna_lexell@msn.com
Helen Wedberg – h.wedberg@hotmail.com

Lärarstuderande GIH - L45
Handledare Rolf Carlson – rolf.carlson@gih.se

Missivbrev – Lärarstudenters syn på momentet friluftsliv i skolundervisningen och privat

Hej!

I din hand har du en enkätundersökning som går ut till samtliga idrottslärarstudenter på Gymnastik och idrottshögskolan (GIH). Enkäten syftar till att undersöka idrottslärarstudenters inställning till, samt personliga upplevelser av, friluftsliv i skolan och på fritiden.

Enkäten besvaras anonymt och det är frivilligt att delta i undersökningen. Vi anser att ditt deltagande är viktigt och är tacksamma för din hjälp. Vår önskan är att du besvarar enkäten helt ärligt och tar dig tid att tänka igenom frågorna samt svarsalternativen. Resultatet av insamlad data kommer att analyseras och jämföras för att sedan publiceras i vårt examensarbete på avancerad nivå vid GIH.

Begreppsdefinitioner

Nedan följer beskrivningar av hur vi definierar de centrala begreppen i denna enkätundersökning och hur vi önskar att ni ställer er till begreppen när ni svarar på frågorna.

- ❖ **Friluftsliv** – Vistelse i natur med rekreations- och/eller upplevelsesyfte. Alltid fritt från tävlings- och prestationsmoment.
- ❖ **Grönt friluftsliv** – Vistelse i natur med barmark med rekreations- och/eller upplevelsesyfte så som bär- och svamplockning, vandring och klättring.
- ❖ **Blått friluftsliv** – Vistelse i eller vid vatten med rekreations- och/eller upplevelsesyfte så som kanotpaddling, kajakpaddling och snorkling.
- ❖ **Vitt friluftsliv** – Vistelse i natur vintertid med rekreations- och/eller upplevelsesyfte så som vintertur på skidor, snöskor eller vandring på snö och långfärdsskridskor.

Enkät

1. Är du Man Kvinna
2. Vilket år är du född? _____
3. Vilken årskurs går du i? 2 3 4 5
4. **Har du tidigare undervisat i ämnet idrott och hälsa (ej praktik)?**
Ringa in ditt svarsalternativ

JA NEJ
5. **Var har du huvudsakligen tillbringat din uppväxt?**
 - Landsbygd/glesbygd (<200 invånare)
 - Tätort (200- 15 000 invånare)
 - Stad (>15 000)
6. **Var har du huvudsakligen spenderat din skolgång?**
 - Landsbygd/glesbygd (<200 invånare)
 - Tätort (200- 15 000 invånare)
 - Stad (>15 000)

7. Vilket program studerar du?

Idrottslärare i grundskolan

Idrottslärare i gymnasieskolan

Tidigare lärarprogrammet (studiestart innan hösten 2011)

8. Hur stor erfarenhet har du av friluftsliv i undervisningen från din egen skolgång (grundskola och gymnasium)?

Ingen

Liten

Ganska stor

Stor

Grönt friluftsliv

9. I vilken utsträckning har du mött momentet grönt friluftsliv under din egen skolgång (grundskola och gymnasium)?

Aldrig

Ett fåtal gånger

Flertalet gånger

Ofta

10. Vad har du för egen erfarenhet av grönt friluftsliv utanför skolverksamheten?

Ingen

Jag har bedrivit grönt friluftsliv i natur ett fåtal gånger i egen regi

Jag har bedrivit grönt friluftsliv i natur rätt mycket i egen regi

11. Vilket påstående stämmer bäst in på dig:

Jag anser att jag har bristfälliga kunskaper i/om grönt friluftsliv

Jag anser att jag har grundläggande kunskaper i/om grönt friluftsliv

Jag anser att jag har relativt goda kunskaper i/om grönt friluftsliv

Jag anser att jag har goda kunskaper i/om momentet grönt friluftsliv

12. Vilken är din övergripande upplevelse av grönt friluftsliv?

Ringa in ditt svarsalternativ.

Positiv

Negativ

Blått friluftsliv

13. I vilken utsträckning har du mött momentet blått friluftsliv under din egen skolgång (grundskola och gymnasium)?

Aldrig Ett fåtal gånger Flertalet gånger Ofta

14. Vad har du för egen erfarenhet av blått friluftsliv utanför skolverksamheten?

Ingen
Jag har bedrivit friluftsliv på eller i vatten ett fåtal gånger i egen regi
Jag har bedrivit friluftsliv på eller i vatten rätt mycket i egen regi

15. Vilket påstående stämmer bäst in på dig:

Jag anser att jag har bristfälliga kunskaper i/om blått friluftsliv
Jag anser att jag har grundläggande kunskaper i/om blått friluftsliv
Jag anser att jag har relativt goda kunskaper i/om blått friluftsliv
Jag anser att jag har goda kunskaper i/om momentet blått friluftsliv

16. Vilken är din övergripande upplevelse av blått friluftsliv?

Ringa in ditt svarsalternativ

Positiv

Negativ

Vitt friluftsliv

17. I vilken utsträckning har du mött momentet vitt friluftsliv under din egen skolgång (grundskola och gymnasium)?

Aldrig Ett fåtal gånger Flertalet gånger Ofta

18. Vad har du för egen erfarenhet av vitt friluftsliv utanför skolverksamheten?

Ingen
Jag har bedrivit friluftsliv på snö ett fåtal gånger i egen regi
Jag har bedrivit friluftsliv på snö rätt mycket i egen regi

19. Vilket påstående stämmer bäst in på dig:

- Jag anser att jag har bristfälliga kunskaper i/om vitt friluftsliv
Jag anser att jag har grundläggande kunskaper i/om vitt friluftsliv
Jag anser att jag har relativt goda kunskaper i/om vitt friluftsliv
Jag anser att jag har goda kunskaper i/om momentet vitt friluftsliv

20. Vilken är din övergripande upplevelse av vitt friluftsliv?

Ringa in ditt svarsalternativ

Positiv

Negativ

Övrigt

21. Kryssa för de friluftslivsutbildningar du har genomfört på GIH:

- Grönt friluftsliv
Blått friluftsliv
Vitt friluftsliv

22. Vilket av följande påståenden anser du stämmer bäst in på dig:

- Jag har inget intresse för friluftsliv
Jag har ett litet intresse för friluftsliv
Jag har ett relativt stort intresse för friluftsliv
Jag har ett stort intresse för friluftsliv

23. Hur känner du i dagsläget inför att undervisa i:

Ringa in ditt svarsalternativ

Grönt friluftsliv

Säker

Osäker

Blått friluftsliv

Säker

Osäker

Vitt friluftsliv

Säker

Osäker

24. Om du besvarat något av alternativen i fråga 23 med "Osäker" - vilket av alternativen nedan bidrar då främst till din osäkerhet?

- Kunskapsbrist
Bristande intresse
Negativa upplevelser

Annat, nämligen _____

Tack för din medverkan!